pulueri nihil officiunt, veluti qui in *quinti capitis calce* copiose ostenditur.

Febres putridas pulueris istius beneficio speciatim tolli, non solum non experimētis, verum etiam, nec rationi, nec Galeni, nec aliorum Veterum placitis repugnare demonstratur.

CAP. IV.

QVoniam vero inter medēdum quotidie passim videmus, ex conuenienti huius pulueris vsu, non aliter ac ignis ex superinfusa extinguitur aqua, sic febres ipsas putridas finiri: ea propter magnum operæ pretium me facturum existimaui, si demonstrauero, non modo non experientiæ (hoc enim sensu iam patet,) verum nec rationi, nec Galeni, nec aliorum Veterum placitis id repugnare; immo potius iis per quam maxime consentaneum existere. Vtque reliqua prętermittam; accipio, tam resolutiuam, quam compositiuam curandi febres omnis putridas methodum à Galeno 11. *meth.* diligenter, & caute excogitatam, & posteris obsignatam in libro 11. *suæ method. medend. cap. secund.* 8. 9. 10. 13. 15. Docet ibi longo progressu Galenus, debere eum, qui febres putridas radicitus euellere in animo habet,

A puluere febres vt ignis ab aqua extinguitur.

Febrium putridarum curatio iuxta Galeni methodū.

- Auferre
  - Multitudinem { 11. methcap.13.
  - Crassitudinem { ibidem.
  - Tenacitatē, seu viscositatem. { ibid.cap.2.
  - Obstructionem { ibid.cap.13. In qua est
    - Faciendum, vel id, quod futurum est. { 11.meth.2. 10.14.
    - Factum. { 11.meth.10.
  - Prohibitam transpirationem, { ibid.c.8.10. In qua inhibita transpiratione est
    - retinendum. retentum. } 11.meth. cap.10.
  - Putredinem in qua est { fiens, factum } 11.meth.8.

Hæ nam-

Hæ namque sunt ex toto causæ, quæ ad febrem putridam excitandam concurrũt, partim mediate, partim immediate, partim remote, partim proxime, & partim sunt antecedentes, partim continentes seu coniunctæ.

Febrium putridarum causæ omnes.

Postea igitur quam hæ omnes causæ rescindẽdæ, & auferendæ sunt (auferuntur autem per sua contraria) ergo à multitudine indicatur paucitas; à crassitudine attenuatio; à tenacitate detersio; ab obstructione apertio; à prohibita transpiratione, inhibitio, ne retineatur, à putredine inhibitio, ne fiat, & vt facta vacuetur.

Scopi, seu Intentiones per indicationem elicitæ ad tollendas febrium putridarum causas.

Hi ergo sunt scopi, hæ sunt intensiones, hæc denique sunt opera præstanda per indicationem à causa febris putridæ à Galeno locis allegatis, vt 2. *meth.*7. elicita. Nunc eodem *de marcore 6.6. de valet. tuend.* præcipiente, materias, seu instrumenta reperire debemus, quæ iam dicta opera præstare valeant. Pro paucitate igitur præstanda; proponit Galenus 11.*meth.*13. 15. 2.*aphor.*17. 22. 29. 4.*aphoris.*2. 1.*aph.*22.14.*meth.*7. (& optime sane quidem) cui omnes Arabes, & Latini assentiuntur.

Multitudo quibus instrumẽtis tollatur.

Puluis vtrum superet, vel superetur à medicamentis febris putridæ causas tollentibus.

Hæc sunt ex toto præsidia à Galeno, & cæteris Medicis hucusq; excogitata pro rescindendis singillatim causis excitantibus febrẽ putridam. Modo ad lancem, ac trutinam, quæso, pedetẽtim ipsa cũ puluere nostro examinare incipiamus; ad hoc, vt perspicere valeamus, vtrum puluis iste hæc eadem præstet, nec ne, & an efficacius. Igitur quod ad Venæ sectionem pertinet, negare non possumus, quod iuxta 2. *aphor.*17.22. 4.*aphor.*2. 14.*meth.*7.

Vtrũ superet quæ multitudinẽ tollunt.

Venæ sectio ex-

quisite ac statim evacuat.

tale præsidium non sit exquisite vacuatiuum, & statim etiam.

Verum ex altera parte, quod habet contra-indicationes illius vsum impediẽtes; illas nunc omitto, quod proprio loco afferentur. Præterea quando sanguinem euacuamus, secta vena ad libram vnam vsque, vel minus permittimus exire. Quæro ego, cum ista sanguinis extracti libra, quot vncię vitiatorum humorum detrahũtur? certe quinque vel sex, vel septem: nam reliquæ sunt sanguinis boni. Ad hæc sanguinis missio per Galenum ipsum 11. *method.* 14. non euacuat absolute id, quod putrefactum est, neque etiam obstructionem curat, non refrigerat, nisi per accidens, teste Galen. 11. *method.* vacuando scilicet succos excalfactos.

A pluuere tamen multis nominibus superatur.

At vero si ad puluerem propositum animum & oculos conjiciamus, proculdubio perspiciemus, illas contra-indicationes (quemadmodum *suo loco* demonstratur) pulueri nihil officere. Præterea (si iusta dosi exhibeatur) non vnciæ, sed libræ prauorum educuntur humorum. Ad hæc puluis absolute vacuat, quod putrefactum est. Obstructionem insuper, & iam factam (quia beneficio *Tartari*, quod aperit, & recludit sua incisione) tollit, & faciendam (quia vacuando humores illorum affluxum compescit) inhibet, & refrigerat per se, cum sit cinis quidam, ex quo fomites ignei ex toto ablati sunt, quemadmodum suo loco, ac tempore ostenditur.

Puluis medicamẽta subductoria in purgãda febris

Quod vero ad medicamenta subductoria pertinet, vltro concedimus cum Galeno 2. *aphorism.* 29. 1. *aphoris.* 22. conuenire, sed habent & ipsa suas contra-indicationes, sũt ingrata, insuauia, & si de soluen-

uentibus sit sermo, sunt calida eodem Galeno author, 1. *aphorism.* 24. non possunt quotidie exhiberi, aluum adstrictam relinquunt, magnam corpori molestiam inferũt, ex quo debile admodum reddunt: ita, vt antequam pristinas recuperet vires, longum tempus requiratur. Contra vero puluis ab illis contra-indicationibus est immunis, quemadmodum *suo loco* demonstratur, non est ingratus, non insuauis, nõ est calidus, potest pluries (si necesse sit) assumi, aluũ adstrictã nõ relinquit, corpus non debilitat: ita, vt vires cito reassumat. Quod vero ad inediam spectat, hęc per Galenum 2. *aphorism.* 17. 22. 4. *aphorism.* 2. 14. *meth.* 7. cui omnes assentiunt, euacuat per accidẽs, hic autem puluis per se: iam vero efficacius, & præstantius esse agens, quod aliquẽ producit effectũ, per se, & primo, quã id, quod per accidens, & secundario, nemo est, qui nesciat. Mitto exercitationes: non enim cum puluere isto comparandæ sũt, propter ea quod sua excalfactione maius afferunt febricitantibus nocumentum, quam sua vacuatione iuuamentum: ac proinde authores omnes vno ore fatentur, febre putrida laborãtes in lecto decumbere debere, contra vero euacuationem in ea omnes (vt *supra* dictum est) extollunt.

putridæ causa superat.

Superat & inediam.

Inedia vacuat per accidens, Puluis per se.

Puluis superat exercitationes in curandis febr. putr.

Quod vero ad balnea, & frictiones attinet, iã Galenus, 11. *meth.* 9. & alij pręcipiũt, & iure quidẽ optimo, ante totius corporis vacuationẽ nõ esse adhibẽdas, puluis autẽ statim ab initio vsurpandus est.

Superat & bal. & frictiones.

Ecce igitur, quod iam patet, puluerem in paucitate (quæ erat primus scopus) præstãda, non solum æquare, verumetiam non patũ alia superare præsidia huc vsque administrari solita: vt minime

mirandum si sit (¶) Galenus 2.*acut.*11. (vt alias dixi-
ximus) purgationem venæ sectioni præposuerit.
Hactenus de multitudine demenda, quæ remotissima erat febris putridæ causa. Accedamus ad alteram nimirum ad crassitudinem. Ad hanc removendam Galenus 11.*method.*13. proponit attenuationem per ea, quæ dissecant, tum alimentum medicamenta: & optime quidem: at pulverem nostrum maximam habere & dissecandi, & attenuandi vim, tam certum est, vt demonstratione haudquaquam indigeat.

Puluis vtrum superet, quæ crassitudinem auferunt.

Quod spectat ad tertiam febris putridæ causam, quæ erat tenacitas, seu viscositas. Pro hac tollenda incisionem, atque detersionem laudabat Galenus, 11. *meth.*13. per alimenta & medicamenta. Hanc Galeni cogitationem nõ possumus & nos non libenter amplecti; & ob id Tartari vsum recipimus, vtpote quod mirifice detergat, quemadmodum non solum qui de eo pertractant, verum etiam Fullones, ac Mulieres nos certissimos reddunt.

Puluis viscoditatem perbelle tollit.

Post viscositatẽ sequitur obstructio, in qua (vt luti *supra* diximus) Galenus 11. *meth.*10. considerabat, & faciendum, & factum. Pro remotione illius faciendi, 11.*meth.* commendabat (& summa quidem cum ratione) inhibitionem, ne fieret, id quod 11.*meth.* proprie ad prophilacticem, id est, prouisionem pertinet. Inhibetur autem inquit 11. *meth.*14. istud faciendum, si humorum obstruentium affluxus compescatur: compescitur autẽ per euacuationem adhibitam per sanguinis missionem, medicamenta & inediam. Iam vero puluerem nostrum in vacuatione præstanda primas

Puluis in obstructione tollenda quantum valeat.

Inhibitionem ad prophilacticem spectare.

mas obtinere, *supra* demonstrauimus. Pro illius vero facti ablatione Galenus 11. *meth.*10. apertionem, & merito, proponit, vel reclusionem per incidentia, non valde calida vsurpanda, multitudine prius dempta. Verum puluis iste ratione Tartari, & Antimonij incidit, ac detergit, & ex consequēti aperit; idque (vt sæpius inculcatum est) sine calore, & simul quoque multitudinem demit.

Puluis opt. facit in auferēda prohibita transpirat.

Post obstructionem, est prohibita transpiratio, in qua dicit Galenus *loco proxime citato*, ad esse & retinendum, & retentum. A retinendo inhibitionem inquit *ibidem* indicari, ne retineatur; id, quod præstatur obstructione amota per vacuationem, attenuationem & apertionem: quę quidem omnia pulueris auxilio perbelle simul præstantur. Remedia hucvsque in vsu posita, nonnulla solam moliuntur vacuationem, vt venæ sectio, medicamenta subductoria, clysteres, inedia, & similia: alia solam attenuationem, *cuiusmodi sunt* dissecantia; quædam apertionem, vt incidentia.

Putredo qualisnā sit febriū putridariū causa. Quid indicet, & indicata à putredine à pul. præstari ostēditur.

A retento autem, indicari dicit Galenus ibidem vacuationem per iam dicta instrumēta; quæ ab euacuatione per puluerem nostrum facta, longe superari, demonstratum est.

Post prohibitam denique transpirationem, sequitur putredo, quæ quidem vltima existit, & immediata, & revera continens ipsius febris putridæ causa: quamuis à Galeno 11. *meth.*9. antecedens nominetur. Sed vtcunque sit, in putredine dicebat idem Galenus 11. *meth.*8. ad esse & fiens, id est, quod putrescit, & factum, id est, quod iam putruit. Ab eo quod putrescit, indicari monet 11. *meth.*10. inhibitionem, ne putrescat.

Puluis veluti sal carnes, & pisces, ita succos à putred. tuetur.

Per hæc tria nimirum per

- Confirmationem, & refectionē virium, vt ipsæ superantes putredinem succos con coquant.
- Per spiritū refrigerantē, per pulsum, & respirationē.
- Vēntilationem.

Pro his duobus scopis obtinendis, faciunt; pro primo quidem alimēta boni succi; pro altero vero mora in aëre frigidiore, siue sit talis natura, siue arte. Puluis autem iste, quoniam frigidus existit, refrigerate profecto & ipse poterit; eumque rursus sit etiam siccus, putredinem absumere & prohibere, nō aliter ac sal, carnes, & pisces à putredine, per multum tempus præseruat. Quo fit, vt multories videamus puluerem hunc absq; vlla vacuatione sensibili febres sustulisse putridas. Id, quod nulla alia ratione factū putamus, nisi, quod sua siccitate putredinem, vel absumpserit, vel succos à putredine immunes reddiderit.

Hanc præstant inquit Galenus. 11. *meth.* 8. & 13. frictiones mediocres rarefacientes; ita ol camom. aneth. vel amygd. relaxantia. Confert quoque vinum album, & cetera per vrinas, aut aliter vacuantia: sic pulsus & respiratio. Quamobrem cum puluis etiam vacuandi, & refrigerandi simul vim obtineat, ventilationem quoque satis afferre valebit.

Puluerem vacuare quod iam putruit.

Postremo ab eo, quod iam putruit, cum *iuxta Galen. 4. de valet. tuend. 4. 2. aphorism. 17.* sit omnino alienum, indicatur ex eodem Galeno 11. *method. 8.* vacua-

vacuatio & per venæ sectionem, & per deiectiones, & per vomitum, & per vrinas, & per sudores, teste Galen. 11. *meth.* 8.9. Nos autem *supra* indicauimus, quantum vacuatio per hunc puluerem dictas superet vacuationes: hac tamen consideratione habita, quod (si eo modo paretur, quo à principio diximus) sudores, & vrinas eliciendi vim proprie non obtineat. Quare si forte natura per has vias critice semetipsam exonerare tentet, à pulueris exhibitione desistendum erit, Hippocrate præsertim præcipiente, 1. *aphorism.* 40. *quod quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, &c.* At si sudoris, vel vrinæ beneficio succi duntaxat tenues, ac serosi educerentur, crassi vero, ac viscidi intus remanerent, qui vel morbum præsentem producere, vel alium excitare, vel recidiuam efficere possent; his omnibus malis puluis iste sua vacuatione occurret.

Animaduersiones pro recto Puluerис vsu.

Cap. V.

QVemadmodum instrumenta, 11. *meth.* 5. *de sanit. tu.* x. *de marc.* 6. vel materiæ, *de art. medicin. ca.* 95. quibus Medici vtuntur ad quamcunque ægritudinem, siue leniendam, siue depellendam; si in tempore, 6. *epidem.* 1. *de medic. art. const. ca.* 14. 11. *meth. cap.* 14. & veluti decet vsurpentur; 2. *meth.* 1. dicuntur auxilia, præsidia, remedia, & causę salubres; si vero malè, vocantur causæ insalubres: *Instrumēta Medici bene, vel male vsurpata quomodo dicātur.*